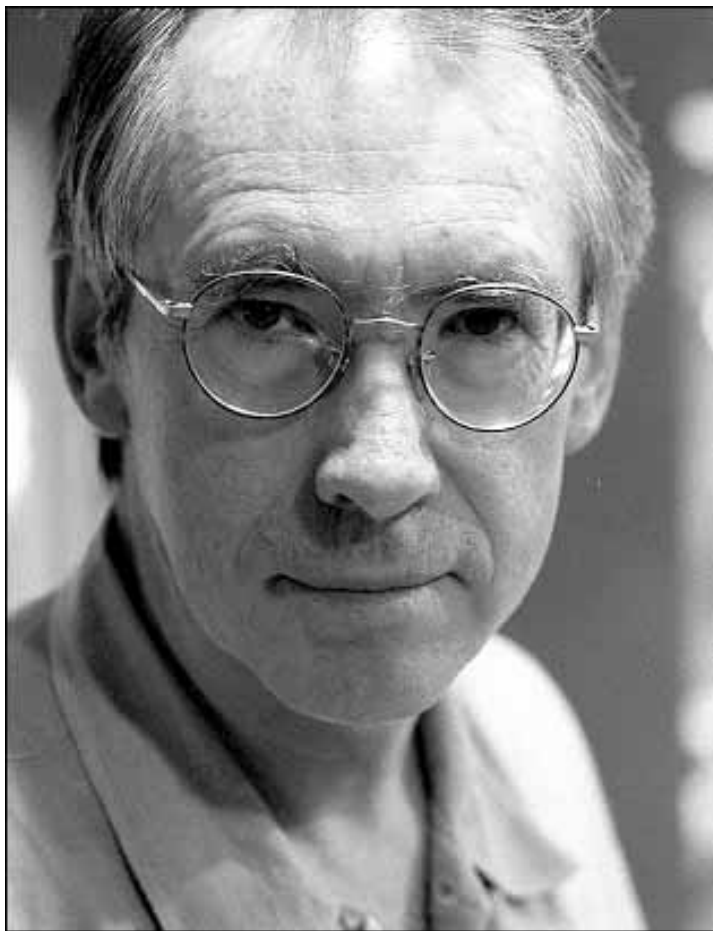

ENTREVISTA

Ian McEwan

Novel·lista britànic

XAVIER BERTRAL

LD. El problema ve quan un té més de 30 editorials de diferents països que el publiquen, com en el seu cas...

LMcE. Si atengués les demandes de tots els meus editors hauria de viatjar a infinitat de països i a cadascun d'ells atendre els mitjans de les seves tres o quatre ciutats més importants. Multiplica 15 entrevistes, per 4 ciutats, per 30 països i veuràs que pràcticament no faria res més! Si a sobre assistís a tots els premis, convencions i festivals literaris als quals em conviden no tindria mai temps per escriure! Quan un autor té èxit, és difícil trobar l'equilibri entre la producció i la promoció dels llibres. Els escriptors no només hem d'escriure bones obres, les hem de saber explicar bé. Ens hem convertit en una mena de professors experts en les nostres creacions.

LD. Com l'afecta que li tradueixin una novel·la i hagi de viatjar per promocionar-la, si ja n'està escrivint una altra?

LMcE. És una situació difícil, perquè ja tens el cap en un altre projecte. A Barcelona, per exemple, només he concedit cinc entrevistes, però, tot i així, quan arribi al meu país em serà difícil escriure fins que no hagi passat una setmana; encara em ressonarà la meua veu parlant del meu anterior treball i no

podré tenir el cap clar. Per posar-me a escriure una nova obra, necessito oblidar-me de l'anterior. Però ho has d'acceptar, si vols que la teva novel·la es llegeixi fora del teu país. De

totes maneres, crec que parlar massa d'un mateix no ha de ser bo per a la salut!

LD. Amb 'Expiació', a sobre, la resposta ha sigut entusiasta a gairebé tot arreu...

LMcE. Sí, tant els lectors, com els editors, com els crítics han acollit la novel·la molt bé. I això fa que et sentis moralment obligat a correspondre'ls i a dedicar-los temps.

LD. Quan un mitjà de comunicació li truca perquè opini sobre un esdeveniment polític o econòmic, què acostuma a fer?

LMcE. En principi, els responc que no. Els periodistes veuen els escriptors com persones expertes en els sentiments humans i per això continuament sol·liciten la seva opinió sobre tot tipus de temes. Molts dels meus col·legues aprofiten la més mínima ocasió per dir el que pensen, però crec que moltes vegades seria millor que callessin, sobretot quan no tenen res a veure amb el tema que els proposen. Quan era més jove, em feia vergonya dir que no, però quan ara em truquen els acostumo a respondre que estic ocupat. Els mitjans s'han convertit en grans bèsties que necessiten alimentar-se cada dia amb les opinions de gent famosa. Però com a lector de diaris, crec que s'haurien de fixar més en els fets i no tant en el parer de persones que, per molt conegudes que siguin, la majoria de vegades no són expertes en el tema proposat.

LD. Però, si no m'equivoco, després dels atemptats de l'11-S va escriure

dos articles a 'The Guardian' que han tingut molt de ressò. Per què va fer aquesta excepció?

LMcE. Perquè vaig pensar que en aquella ocasió sí que ho havia de fer. Estava molt commogut pel que havia passat i creia que escriure sobre el que havia vist era el millor que podia fer. Molta gent pensa que els escriptors hauríem de ser persones políticament compromeses, però jo no ho veig així. L'autor que ho vulgui, que ho sigui, però el que no, hauria de poder ser lliure per no carregar-se amb aquest compromís. Que cada escriptor tingui el dret de decidir.

LD. Una pregunta obligada: per a vostè, escriure és una expiació o un plaer?

LMcE. Un plaer! Sobretot quan ja m'he convertit en un expert en la novel·la que estic escrivint i ja en tinc clars els personatges, l'argument i el llenguatge que haig d'utilitzar. Llavors em submergeixo en el relat, hi treballa tots els dies i, en algunes ocasions, aconsegueixo oblidar-me de tota la resta. I és meravellós.

LD. Si arribés un dia en què es quedés en blanc i no pogués escriure cap més llibre, què creu que faria?

LMcE. Sense escriure? No puc imaginar-m'ho! Quan em pregunten per què escriu, responc: "Com podria no fer-ho?"

NARRATIVA

Ian McEwan, *Expiació*. Traducció de Puri Gómez Casademont. Anagrama / Empúries. Barcelona, 2002.

La mentida, una forma de ficció

EDUARD MOLNER

Autor d'un seguit de novel·les de temàtica macabra, McEwan és un exemple d'exploració de la part fosca de l'ésser humà com a matèria literària. *Jardín de cemento* (Tusquets), *Primer amor, últimos ritos* (Anagrama), *Amsterdam* (Anagrama / Empúries) i *Gossos negres* (Edicions 62) exploren patiment, perversió i mort des de personatges que sovint no tenen consciència de la seva pròpia anormalitat. La transgressió no és un invent nou; en aquestes novel·les hi ha una herència que arrenca de la literatura que va combatre la placidesa victoriana, des de personatges que trencaven aquell univers de referents morals.

Expiació és la setena obra de McEwan traduïda al català, després d'*Entre els llençols* (Quaderns Crema), *Amor perdurable*, *El confort dels estranys* i *L'innocent* (Destino), *Gossos negres* (Edicions 62) i *Amsterdam* (Anagrama / Empúries).

L'originalitat de McEwan és que aborda els seus personatges des de l'absència de qualsevol preocupació ètica. Per contra, amb *Expiació*, que comença com un relat rural a l'estil Jane Austen, esquitxat d'elements foscos -que bé podria firmar

Virginia Woolf-, ha volgut fer un exercici d'estil que no amaga, tampoc, un missatge moral: una novel·la antiga?

Tot el relat té un perfum narratiu del segle XIX, en la seva forma i en el seu argument, però també s'adverteix una exploració de les motivacions humanes i de les seves conseqüències que van més enllà de les bones intencions moralistes.

La mentida d'una nena, que acusa de la violació de la seva cosina un amic de la família, és el desllorigador d'un seguit de conseqüències que transformen la vida de tots els adults del seu entorn. Des d'una construcció excel·lent del personatge, McEwan aconsegueix de fer-nos entrar en el cervell de la criatura, la Brionny, i d'entendre els seus mòbils; la fa creïble en el seu paper d'inconscient portadora de desgràcia. Ella és una nena que escriu petites obres de teatre i que barreja ficció i realitat per tal d'aconseguir que totes les històries tinguin un sentit moral, i, de passada, l'aprovació dels adults.

El crim esdevingut en una mansió, en mig del conservador ambient rural anglès, trenca un ordre de les coses que es creu immanent. És una situació

semblant a la plantejada per Robert Altman a la pel·lícula *Gosford Park* (2001), en què es barreja la transgressió penal amb la social. L'element humil, l'acusat, en Robbie Turner, malgrat una brillant carrera d'universitari que li podria fer canviar la seva condició social -o precisament, per això- esdevé la víctima propiciatòria: ningú el pot creure posseïdor d'uns valors que li haurien impedit de violar una noia, ha de demostrar amb proves irrefutables la seva innocència.

La resta és la narració de l'expiació d'aquells fets, tant per l'acusat -innocent, però trobat culpable per un tribunal gràcies al testimoni de la nena- com per l'acusadora, uns anys després, penedida de la seva acció. I aquesta expiació, que té com escenari la guerra, s'explica a través de pàgines que atrapen de debò. En Robbie, enrolat a l'exèrcit britànic derrotat a França el 1940, haurà de sobreviure a una carrera agònica cap a la platja de Dunkerque.

La Brionny, servint d'infermera als hospitals de sang de Londres, haurà de suportar escenes esfereïdores de patiment humà. I aquí l'autor s'hi recrea: són massa escenes en què les

nafrés dels soldats ferits estan descrites amb detall; amb tres imatges ja n'hauríem tingut prou. Un intent de subratllar la voluntat de penitència de la noia, però també una certa pèrdua de tensió narrativa.

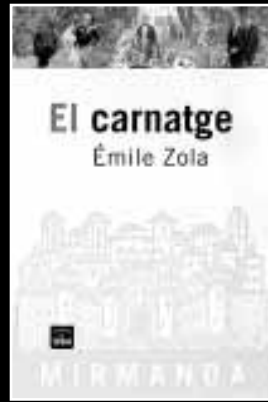
El més interessant és la reflexió que destil·la la història al voltant del poder de la mentida. Com dèiem més amunt, si no fos per això potser estariem parlant només d'un exercici

d'estil, tan bonic com insubstantial. La mentida, una de les formes de ficció, ens transforma en déus des del moment en què, decidida per nosaltres, té la capacitat de modificar la realitat, el curs dels esdeveniments. I en aquest cas la mentida respon a una percepció errònia que deriva d'una educació determinada: són els ulls que veuen i no el que veiem el que construeix la veritat de cadascú. La Brionny fa i desfà: en la seva petita obra de teatre per a infants, en el testimoni sobre el que va creure que veia d'aquella violació, i en la novel·la que al final de la seva vida escriu per descarregar tots els seus dimonis amb la veritat.

NOVETATS

La casa de les set teulades
Nathaniel Hawthorne
"Una gran obra de ficció"
Henry James

El carnatge
Émile Zola
"La novel·la del naixement del París modern"
Jordi Castellanos

1984